

Světová premiéra

TOLTÉCKÉ UMĚNÍ ŽIVOTA A SMRTI

DON MIGUEL RUIZ

autor Čtyř dohod

a BARBARA EMRYS

TOLTÉCKÉ UMĚNÍ
ŽIVOTA A SMRTI

DON MIGUEL RUIZ
BARBARA EMRYS

TOLTÉCKÉ UMĚNÍ
ŽIVOTA A SMRTI

Příběh objevování

Český název: Toltecké umění života a smrti: *Příběh objevování*

Název anglického originálu: *The Toltec Art of Life and Death: A Story of Discovery*

Autor: Don Miguel Ruiz & Barbara Emrys

Překlad: Kamil Pinta

První vydání: HarperElixir, An Imprint of HarperCollins Publishers LLC, New York, USA, 2015

Grafická obálka: Emotion Media, Poland

Odpovědný redaktor: Ivana Čejková

Jazyková korektura: Dana Chodilová

Elektronické formáty Dagmar Wankowska, *LiamART*

© 2015 by Miguel Ruiz and Barbara Emrys

© For the Czech Republic edition by HarperCollins Polska sp. z o.o., Warszawa 2015

Všechna práva vyhrazena, včetně práva na reprodukci celého díla nebo jeho částí v jakékoli podobě.

Tato kniha je vydána na základě licence HarperCollins Publishers, LLC, New York, USA.

Všechny postavy v této knize jsou fiktivní. Jakákoliv podobnost se skutečnými osobami, živými či zesnulými, je čistě náhodná.

HarperCollins je ochranná známka, jejímž vlastníkem je HarperCollins Publishers, LLC, New York, USA. Název ani známku nelze použít bez souhlasu vlastníka.

Ilustrace na obálce použita na základě dohody s HarperCollins Publishers, LLC, New York, USA.

Všechna práva vyhrazena.

HarperCollins Polska sp. z o.o.

02-516 Warszawa, ul. Starościeńska 1B lokal 24-25

ISBN: 978-83-276-3291-3 (EPUB)

ISBN: 978-83-276-3292-0 (MOBI)

ISBN: 978-83-276-3293-7 (PDF)

VĚNOVÁNÍ

Tuto knihu věnuji se vši láskou a vděčností krásné mladé ženě, která v říjnu 2010 opustila své fyzické tělo a darovala mi svoje srdce. Díky štědrosti této ženy a velkorysosti její rodiny mohu nyní cestovat po světových velkoměstech a šířit mezi lidmi poselství lásky, vědomí a radosti. Nebýt jí, nikdy bych ve spolupráci s Barbarou Emrys, jejíž tvůrčí představivost a um vdechly mému příběhu život, tuto knihu nenapsal.

Můj nejhlubší dík patří nemocničnímu personálu, který se o mě staral po infarktu, během následné transplantace a nad mým zdravím bdí dodnes.

Tento neobyčejný příběh věnuji rovněž svým synům, svým snachám a celé své rodině, kterou hluboce miluji. Děkuji také čtenářům, jejichž sílící vědomí mě posledních patnáct let motivovalo k tomu, abych své poselství sděloval novými a vzrušujícími způsoby. Nepochybuji o tom, že jejich láska k této moudrosti činí svět šťastnějším.

PŘEDMLUVA

Tato kniha vypráví o událostech mého života. Na rozdíl od mých předchozích děl se v ní učení starých Toltéků prolíná s čirou fantazií. Líčí příběh mystického snu, který jsem měl před několika lety, když jsem po infarktu strávil devět týdnů v umělém spánku.

V okamžiku smrti prý člověku proběhne před očima celý život. Něco podobného jsem zažíval, zatímco mé tělo zoufale bojovalo o život a moje mysl se rozbíhala vstříc nekonečnu.

Dá se říct, že jsem během těch devíti týdnů snil svůj odkaz. Odkaz člověka je souhrnem jeho životních zkušeností, sumou jeho činů, reakcí, pocitů a dojmů. Je vším, co tu zanechá poté, co opustí své fyzické tělo. Odkaz tvoříme tím, čím jsme, celým svým bytím. Odkazem jsou vzpomínky, které na nás zbudou ostatním... a čím více jsme v tomto životě sami sebou, tím zřetelnější náš odkaz bude.

Tuto knihu jsem psal pro své syny, své žáky a všechny lidi, jejichž láska mě pomohla vrátit do života. Mým dětem, příbuzným, přátelům a milenkám věnuji své vzpomínky a svou bezpodmínečnou lásku. Těm, kdo v mých slovech hledají ponaučení, předávám svou životní zkušenost. Moje neúnavná láska k světu je mým darem naší krásné planetě. A nezkalenost mého vědomí je mým darem lidstvu.

Naše bdělá existence – stejně jako naše snění ve spánku – je uměleckým dílem. Tato kniha je uměleckým zpracováním velmi reálné komunikace mezi mnou a mou matkou, doňou Saritou, uznávanou sandiegskou léčitelkou, která mi byla po většinu života učitelkou

a rádkyní. Od 28. února 2002, kdy mě postihl infarkt, dělala, co mohla, aby udržela mé tělo naživu. V pevné víře v mé uzdravení shromáždila své potomstvo a své učedníky a s jejich pomocí za mě konala řadu ceremonií. Ve dne v noci usilovala o to, aby mi vrátila zdraví a vědomí. Nepřipustila jinou možnost, než že se vrátím do těla a obživnu. Často se uváděla do stavů transu či hluboké meditace a vstupovala do mých snů, kde se mě snažila přesvědčit, abych se vzepřel smrti.

Její výpravy do mého snění tvoří hlavní osu této knihy. Když mě ve snu vyhledá poprvé, pošlu ji za další důležitou postavou mého příběhu, za svým věděním. V této fantazii na sebe bere podobu stvoření jménem Lala. Dá se říct, že Lala je ztělesněním všeho, čemu věřím a co formuje můj příběh – tak jako vaše vědění spoluvytváří příběh vašeho života.

Příběh této knihy zpestřuje a oživuje řada svérázných postav. Každá z nich je odrazem části mé povahy a každá svým jedinečným způsobem přispěla k mému uzdravení. Jména a rozhovory jsou mnohdy smyšlené, všechny postavy však představují mé skutečné přátele, žáky a příbuzné. Někteří z nich jsou již po smrti, jiní stále žijí a smějí se se mnou, všichni ale dodnes obohacují můj svět. Má láska k nim neztratila nic ze své síly a moje vděčnost za roli, kterou sehráli v mém životě, je bezmezná.

Možná vám bude připadat, že moje a vaše zkušenost se v mnohém liší. Hlavní postava vašeho příběhu je jiná a vedlejší postavy se nepodobají těm, jež vystupují v mém příběhu. Přes tuto odlišnost však zůstáváte, stejně jako já, součástí snu lidstva. Jako já se snažíte dobrat pravdy skrze symboly. Jste věděním, které se chce očistit. Jste svými vlastními spasiteli a jste projevem ryzího potenciálu. Bůh je pravdou ve vašem nitru – a ta pravda vás osvobodí.

Kéž vám má kniha pomůže tyto věci pochopit. Naslouchejte, vizte a mějte odvahu měnit svůj svět, svět tvořený myšlenkami a mechanickými reakcemi. Kéž vám události mého života řeknou něco i o vašem snu a vašich problémech. Dobrý žák zužitkuje všechny informace, které má k dispozici, a jak ukazuje můj příběh, život nám dává tolik informací, kolik potřebujeme.

S nejhlubší láskou a úctou,

Miguel Ángel Ruiz

SLOVNÍČEK

Bůh: *Věčná nejvyšší síla, to jediné, co skutečně je.*

Dios/Diosa: *Bůh/Bohyně.*

Don/doña: *Zdvořilé oslovení ve španělštině (pán/pani).*

Duše: *Životní síla, jež drží vesmír (hmotu) pohromadě (tedy i vesmír lidského těla). Každý prvek si uvědomuje sám sebe jako součást tohoto vesmíru.*

Energie: *Věčná nejvyšší síla; to jediné, co skutečně je.*

Hmota: *Dočasný projev věčného života.*

Láska: *Jeden z aspektů energie, který se projevuje jako souhrn všech vibrací, jež hýbají hmotou a zaznamenávají do ní informace. Hmota lásku vnímá, odráží ji a reaguje na ni plnou škálou emocí.*

Lež: *Pokřivení pravdy, k němuž dochází v lidské mysli.*

Magie: *Tvůrčí aspekt energie.*

Mitote: *Nepřetržitý proud řeči v naší hlavě, který zní, jako by naráz mluvilo tisíc lidí a nikdo neposlouchal.*

Moudrost: *Schopnost správně reagovat na každou událost; zdravý rozum.*

Mysl: *Virtuální realita tvořená odrazem (v mozku) všeho, co mozek vnímá.*

Nagual: *Nahujské slovo označující sílu, jež hýbe hmotou.*

Nagual/Nagualka: *Osoba, jež vnímá sebe samu jako sílu, která hýbe hmotou; nesmrtelný/á.*

Nahuatl: *Jazyk Aztéků.*

Nebe: *Příběh v naší mysli, který vyvolává pocit štěstí.*

Peklo: *Příběh v naší mysli, který vytváří drama.*

Pravda: *To, co je reálné; jiné pojmenování pro Boha a energii. Pravda tu byla dříve než lidé a bude tu dlouho po nich.*

Příběh: *Popis snu.*

Sen: *Odraz vjemů v naší mysli.*

Sen planety: *Kolektivní realita lidského druhu.*

Síla: *Tvůrčí potenciál.*

Snivec: *Člověk, který si je vědom toho, že nepřetržitě sní.*

Smrt: *Hmota; absence života.*

Světlo: *Posel života a jeho první manifestace.*

Šaman: *Léčitel nebo léčitelka ve všech kulturách.*

Teotihuacán: *Starověké mexické město, které vzkvétalo v letech 200 př. n. l. – 500 n. l. Jeho odkryté chrámy a pyramidy leží necelých padesát kilometrů severovýchodně od Mexico City.*

Tolték: *Nahujské označení pro umělce.*

Tonal: *Hmota.*

Vědění: *Dohody o povaze reality, které mezi sebou uzavírají lidé. Vědění se předává prostřednictvím symbolů, jako jsou slova a číslice, fráze a definice.*

Vědomí: *Schopnost vidět věci takové, jaké jsou.*

Víra: *Stoprocentní přesvědčení nepřipouštějící pochybnost.*

Záměr: *Energetický pokyn, který vede světlo určitým směrem a tím tvoří hmotu a rozkládá ji. Je osou světla, kolem níž obíhají kvanta. Záměr je život sám.*

Zlo: *Důsledek víry v lež. Zlý čin je tím horší, z čím větší lži pramení a čím zarytější je víra v tuto lež.*

Život: *Tvůrčí síla Boha (nebo energie), která se projevuje ve hmotě.*

POSTAVY

don Miguel Ruiz: hlavní hrdina svého příběhu

Matka Sarita: matka a učitelka dona Miguela

Lala: vědění

José Luis: otec dona Miguela a Saritin manžel

don Leonardo: dědeček dona Miguela a Saritin otec

don Ezequio [e'síkjo]: pradědeček dona Miguela a otec dona Leonarda

Gándara: přítel dona Ezequia

Memín: nejstarší bratr dona Miguela

Jaime [ˈhaimí]: bratr dona Miguela, Miguelovi ze všech sourozenců věkově nejbližší

Maria: žena dona Miguela a matka jeho dětí

Dhara: učednice a milenka dona Miguela

Emma: učednice a milenka dona Miguela

Miguel junior (Mike, Miguelito): nejstarší syn dona Miguela

José: druhý syn dona Miguela

Leo: nejmladší syn dona Miguela

PROLOG

Chvíli jen škubu příkrývkami, které mám omotané kolem kotníků, pak sáhnu po telefonu, naslepo vytáčím číslo a vzápětí slyším něčí hlas. Nějaká žena se ptá, kdo jsem, kde jsem. Pochybuji, že na kteroukoli z těch otázek odpovím dřív, než mi jazyk definitivně vypoví službu. Snažím se posadit, nakonec se mi ale podaří jen vymotat se z chumlu příkrývek a svalit se na podlahu. Bolest na několik vteřin milosrdně poleví, aby se vzápětí vrátila se zuřivostí bodajícího nože. Slyším hlas své matky. Volá mě. Moje vědomí proklouzává mezi přívaly znepokojivých zvuků: cizích hlasů, kvílení sirén. Až tenhle starý sen uvolní místo novému, dočkám se ještě sladkých slov na rozloučenou, zatím však rozeznávám jen vzdálený ženský pláč.

Těch plačících žen je celý zástup. Naříkají za synem, milencem, otcem a rádcem. Naříkají nade mnou, samy nad sebou a nad nikdy nevyřčenými sliby. Volají, jako my všichni, po očištění slova. Pláčou pro lásku, pro toho padlého anděla, a přitom by stačilo, aby jen sledovaly, poslouchaly a vnímaly sílu lásky, která plyne jako hudba z jejich divotvorných těl.

Dnes ráno před úsvitem jsem procitl tváří v tvář Smrti. Jako moji aztéctí předkové, i já přijímám toto pozvání s vděčností bojovníka, jenž svedl hrdinskou bitvu a touží už jen po bezpečném návratu domů... a po dlouhém odpočinku. Kdesi v dálce, za obzorem, tuším paprsky nadcházejícího rána. Moje kůže vláční v očekávání jejich doteků. Mé oči vyhlížejí okamžik, kdy hvězdný plamen rozežene mlhu,

a vím, že již brzy spatřím cestu domů, ven z téhle bezedné noci. Moji nepřátelé přišli a odešli, přemoženi láskou. Vedli houževnatý boj na poli lidské mysli, na tom velkolepém bojišti. Po mně přijdou další, mně podobní, jako já toužící pozvednout meč proti milionu lží. Pro Miguela Ruize však bitva skončila.

Chvilí před tím, ještě spící a snící, jsem měl vizi jiného bojovníka, mladého muže z dávných dob, jak stojí na úpatí posvátné hory a shlíží do svého milovaného údolí. Stál, zalit nejjemnějším světlem hvězd, a díval se na jezero objímající Tenochtitlán, domov jeho a mého národa. Jak se jeho vesnice zvolna probouzela, ze tmy začaly poblíkávat předjitřní ohně. Srdce toho mladíka tlouklo stejně hlasitě, jako teď buší to mé. Chřípím nasával noční vzduch a na kůži cítil každou změnu větru. Opatrně poklekl na jedno koleno a zvedl luk vysoko před sebe. Prsty pravé ruky se dotkl per na konci šípu požehnaného kouřem posvátného ohně. Až nepřítel udeří, neopustí svůj lid. Nezradí svou rodinu, ani památku dávných Toltéků. Nezpronevěří se sám sobě.

Byl ten nejnebezpečnější čas, hodina, kdy se ráno ještě nezpřítomnilo a kdy v předjitřním šeru bojuje dobro se zlem. Mladý bojovník zamrkal, pak zamrkal ještě jednou a ustálil paži. A já, který jsem snil ten sen spolu s ním, jsem cítil, jak mu pod sandálem šustí oblázky, zatímco jiné se mu zarávají do kolena. Cítil jsem, jak mu mlha ovíjí kotníky a chladnými prsty svírá holé paže a stehna. Cítil jsem, jak mu olizuje zátylek a nabarvené čelo. Společně jsme vzhlédli k nebi. Svět nad ním – myriády hvězd rozesetých po širých lánech tajemství – byl zrcadlovým odrazem jeho dokonalého těla. S pohledem upřeným vzhůru pronesl šeptem modlitbu a zklidnil dech. Jeho tělo se uvolnilo. Upřel zrak zpět do údolí, kde se mlha začínala rozplývat a jezero jeho předků se pod temnými horami třpytilo jako prsty bohyně posázené drahokamy. Sevřel luk pevněji. Orlí pero v jeho vlasech v sílícím větru ladně tančilo.

Záda měl vzpřímená, břicho uvolněné. Jeho tmavá pleť se v počínajícím úsvitu bronzově leskla.

Jeho lid mu bude vděčný. Představoval si, jak někteří z nich vyhlíží ze dveří svých domů tušíce hrozbu, která se skrývá za mlžnou oponou. Díval se na pobřežní vesničku, jako kdyby v ní spatřil svého otce, jak hledí zpátky na něj – na osamělého klečícího mladíka, neohroženého válečníka povzbuzeného silou ohnivé hory. Cítil pýchu svého otce a svých předků. Ta pomlka mezi začátkem a koncem všeho dávala prostor tolika pocitům! Přes hornatý obzor na východě se brzy vyřine světlo a za ním se s rachotem přivalí osud. Budoucnost slibovala nejedno vítězství. Na konci této chvíle nejistoty čekaly veliké objevy. S dechem předků na tváři a chladnými doteky jejich rukou na plecích, se špičkou sandálu zarytou do kamení a očima namířenými týmž směrem jako hrot válečného šípu, se bojovník ztišil. Byl připravený...

A já, vyrvaný ze sna prudkou bolestí, vidím, že je načase, abych se přidal k dávným bojovníkům. Jako jsem se já kdysi hnal za pravdou, dohání mě teď věčnost. Úsvit burácí přes pohoří na východě a osud mu kráčí v patách. S dechem předků na tváři a chladnými doteky jejich rukou na plecích čekám, s úsměvem, na polibek smrti.

I já jsem připravený.

KAPITOLA PRVNÍ

Stařena se s tichým mumláním šourala po suché, rozpraskané půdě. Její bačkory drhly o zem a zvedaly do tetelícího se vzduchu obláčky jemného prachu. V jedné ruce nesla objemnou tašku a druhou si přidržovala šátek kolem ramen. Skřípot jejích těžkopádných kroků tu byl jediným slyšitelným zvukem, pomalým a monotónním, ale odhodlaným. Stařena šla dál. O nějaké stezce tu nemohlo být řeči, ona ji ale nepotřebovala. Věděla, kam jde. Šla po stopách čehosi neviditelného, a přesto zcela zřetelného. Následovala mateřský instinkt – matka hledající svého syna.

Už několik týdnů ji skličoval strach, jaký cítí matka, když hrozí, že přijde o své dítě. Někde tam ve světě, který právě opustila, pomalu vyhasínal její třináctý potomek. Ještě neodešel úplně – viděla ho, jak tichý a bledý leží na nemocničním lůžku. Už v něm ale necítila proud života. Už se s ním nemohla dorozumívat beze slov, jak to spolu dělali téměř padesát let. Jak z něj vyprchávala životní síla, sláblo i jeho spojení se světem hmoty a myšlení. Věděla, že nezbyvá mnoho času. Jeho srdce selhalo, jeho tělo umíralo a doktoři už byli připravení vzdát marný boj. Co mohla dělat jiného než vypravit se sem, do tohoto bezčasí, kde přebýval jeho duch, a vyhledat ho? Najde svého nejmladšího syna, duši své duše, a přivede ho zpátky domů.

Za její drobnou postavou se prostírala rozlehlá krajina plná písku, skal a dalších neživých věcí. Nic tu nemělo barvu kromě vzdouvajících se břidlicově modrých mračen, která se nehlučně přelévala po

nebi. Blesky v nepravidelných intervalech vpalovaly svá znamení do toho nízkého příkrovu a stařenu dočasně oslepovaly... ta bouře však byla utkaná ze snů. Byla to bouře zrozená z pocitů a fascinací a takové věci ji nemohly zaskočit.

Sarita pokračovala v chůzi a tichem se rozléhal zvuk jejího dechu. Její tep zrychloval a hrud' se prudce dmula, jako kdyby ta námaha byla skutečná. A možná byla. Takovouto cestu ještě nikdy nepodnikla. Nevěděla, co ji tu čeká a jakou daň za to bude muset zaplatit její tělo. Šla dál a snažila se uvolnit. Nesměla podléhat strachu. Pravda, byla už stará: nedávno oslavila dvaadevadesáté narozeniny. Ještě ale nebyla připravená opustit svět hmoty a smyslu. A protože nebyla připravená ona, nesměl odejít ani *on*. Dokud měla sílu o svého syna bojovat, nesměl zemřít. Nadechla se a nechala úsměv, aby z její tváře smyl napětí. Ano, sil měla dost. V tomhle podivném prostoru mezi tady a tam její láska zvítězí. Začínala tomu věřit. Na chvíli postavila tašku na zem, narovнала záda a svázala si pod krkem cípy šátku do volného uzle. Měla na sobě noční župan z tenké bavlněné látky. Bezvětrný chlad jí snadno pronikal a zakusoval se jí do holé kůže. To zvládnou, ujistila se v duchu. Že by se vrátila, nepřipadalo v úvahu. Smysly ho možná nevypátrá, ale srdcem ano. Znovu se rozhlédla po krajině, vzala těžkou tašku do druhé ruky a odhodlaně se šourala dál.

Byla to nylonová nákupní taška, s jakými chodívала na trh za oněch chladných rán v Guadalajaře nedlouho před tím, než její nejmladší přišel na svět. Na vrchu byl obrázek svaté Panny v zářivých barvách a uvnitř množství předmětů posvěcených jejími vlastními modlitbami a záměry. Potřásla taškou, jako by si chtěla připomenout své poslání a zavzpomínat na ty dávno minulé časy před narozením jejího třináctého dítěte, kdy se zdál život tak bezstarostný. Byla to nádherná doba: jí bylo třiadvacet, byla stále ještě krásná a za manžela měla pohledného

mladíka, kterému dala už tři syny. Oženil se s ní hned po škole, bez ohledu na její věk a devět dětí z předchozího manželství. Vzal si ji proti vůli své rodiny. Vzal si ji, říkali někteří, protože ho začarovala. Ale škarohlídi se najdou všude. Ti dva se zkrátka a dobře vzali. A z jejich lásky vzešli čtyři zdraví synové.

Stařena zvolnila krok a po chvíli zastavila. Bouřka kolem ní stále běsnila a metala blesky, ale její přízračné ticho už pominulo. Kromě tlumené ozvěny Saritina dechu se teď vzduchem linulo ještě cosi jiného. Místo burácení hromů se z dálky ozývala stále hlasitěji, jako hukot sílícího větru, hudba. Miguel musel být blízko. Stála nehybně a poslouchala tak dlouho, dokud v té hudbě stoupající od obzoru k zaka-boněné obloze nerozeznala konkrétní píseň. Ta hudba jí připomněla dávné časy. Když byl její syn malý, slyšela ho, jak si do téhle muziky prozpěvuje, viděla, jak brnká prstíčky na neviditelnou kytaru, jak vypouští z úst nesmyslné slabiky a natrásá se v rytmu toho hitu tak, jak to vídal u svých starších bratrů. Jakže té hudbě říkal? Jak...? Aha, tak.

„To je rock-and-roll, *mamá!*“ vybavil se jí Miguelův křik. „Hudba života!“

Ano, i teď mu hrál v hlavě rock-and-roll. To byl ten zvuk, který spolu s blesky křížoval černající oblohu a který bičoval její šedivé vlasy jako víchr v tropické bouři, i když bylo úplné ticho. Smysly ji nešálily. Cítila jeho myšlenky a slyšela jeho velké a nesmrtelné srdce, jak tepe radostí. Nemohl být daleko.

Znovu položila tašku na zem a ovinula se těsněji tkaným šátkem. Byla oblečená na spaní – v tomhle úboru vítala všechny, kdo přijeli, aby s ní v jejím domě konali obřady. V kterémsi odlehlém koutku vědomí je stále slyšela – své děti, vnoučata, žáky a přátele. Uposlechli její výzvy a přišli už proto, že by si nikdo z nich, žádný z jejích potomků, učedníků nebo pomocníků, netroufl nevyhovět přání matky

Sarity. Přišli s tichou odevzdaností – nesli si kalabasy a bubínky, zapalovali svíčky a pálili šalvěj. Přišli zpívat, modlit se a orodovat. Přišli, aby přivedli zpět třináctého potomka ženy, jejíž prosbu nebylo možné odmítnout. Přišli, stejně jako později jejich předkové, aby konali práci duchovních bojovníků.

Této noci, kdy bylo tolik v sázce, se Sarita přenesla ze svého obývacího pokoje, kde seděla v kruhu svých věrných, do světa, jenž existoval pouze v jejích představách. Vstoupila do mysli jiného člověka. Byla připravená za to zaplatit, ale až později – teď musela jít dál. Musela vejít do snu svého syna a přivést ho zpátky – přitáhnout ho za ucho jako neposlušné děcko, když bude muset. Měla v tom ostatně bohatou praxi.

Při vzpomínce na dítě, jímž kdysi býval, potřásla hlavou. Pamatovala si ty černé oči plné smíchu a šibalství a ručičky, kterými ji s láskou hladil po tváři, když na ni padla únava nebo smutek. Nic na světě – ani smrt – jí ho nemohlo vzít. Ta touha překonávala veškerou logiku, dokonce i tu jeho. Za dvaadvadesát let svého života poznala všechny radosti a strasti, jaké může zažít třináctinásobná matka. Přežila dvě ze svých dětí, oba své manžely a několik sourozenců, a přesto měla stále dost sil na to, aby vybojovala ještě jednu poslední bitvu o to, co milovala. Znovu sebrala tašku, setřásla nadpozemský prach z obrázku Panny Marie guadalupské a rozhlédla se po okolí. Zavěťřila ve vzduchu po další stopě, zarazila se a pak se otočila. Cosi upoutalo její pozornost: cosi, co zatím neviděla. Musí změnit směr. Musí poslouchat intuici – a tu hudbu.

S každým jejím lopotným krokem hudba sílila. Zdálo se, jako by duněla současně ze země i z nebe. Tepala v hlasitém rytmu... možná v rytmu bubňů znějících v jejím obývacím pokoji. Mlčky poděkovala Bohu za to, že jí dal tak poslušné děti, a dál vlekla nohy hustým koktejlem

prosvětleného prachu. Za nedalekým obzorem, za hranicemi toho pustého snu, viděla vycházet Zemi, planoucí jasným světlem. Zadržela dech. Pod nebem tmavnoucím bouřkovými mračny, v horkém, teteřícím se vzduchu zahlédla nějakou siluetu. Proti zářivému zemskému kotouči se před ní v dálce tyčil strom! Jeho mohutné větve se kroutily jakoby smyslnou rozkoší, až se zelené listí na nich chvělo a třpytilo. Pohled na něco tak košatého a plodného uprostřed té rozlehlé pouště naplnil Saritu úžasem.

Miguel... zašeptala. Kdykoli viděla ve snu barvy a život, byl za tím on. Sám říkával, že kam přijde, tam je hned živo. A tohle bylo živé. Tohle byla magie. Kam vkročil, tam bylo hned veselo – na to se mohla spolehnout. Zamířila ke stromu a hudba opět zesílila. Mohlo trvat věčnost, nebo jen pár minut, než k němu došla. Věděla jen, že jí při chůzi srdce bušilo do rytmu té řízné písně. Ať šla rychle nebo pomalu, musela urazit velkou vzdálenost, protože strom, který se teď před ní rozpínal, byl obrovský – vysoký, mohutný, majestátní. Jeho větve se rozbíhaly do všech stran, jako by zvaly celý vesmír do své rozložené, vlídné náruče. Sarita zastavila u kořene, který vyčníval z hvězdného prachu, a zadívala se vzhůru do koruny, která nesla cosi, co vypadalo jako plody zalité nepozemským světlem. S úžasem si je prohlížela, až jí zrak padl na ten, který hledala. Na nejnižší větvi toho gigantického stromu, téměř úplně zakrytý mihotavými stíny a tisícem třpytivých listů, seděl její syn.

Miguel Ruiz v nemocniční košilce seděl opřený o kmen a tiše chroupal jablko. Když ji spatřil, oči mu zasvítily a energickým mávnutím ruky ji pobídl, ať jde blíž. Matka vykročila ke stromu, opatrně našlapujíc v mohutné spleti kořenů, až konečně stanula u větve, která ho nesla. Větev se ohýbala téměř až k zemi, takže mu mohla pohlédnout zpřímá do očí.

„Sarito!“ zvolal a špičkou palce si setřel ze rtů jablečnou šťávu. „Tys za mnou přišla! To je skvělé!“ Než mohla cokoli říct, obrátil se k tomu nepravděpodobnému obzoru. „Vidíš to, co já, *mamá?*“ Nadšeně ukazoval vizi Země ve všech jejích skvostných barvách. Záda jeho nemocniční košilky se přitom rozevřela a Sarita pod nimi zahlédla kus holého zadku. Kdyby ji tak naléhavě neupozorňoval na něco jiného, možná by podlehla pokušení naplácat mu, dospělý nedospělý.

„Sarito, podívej!“

Z míst, kde stála, viděla skrz větve obřího stromu planetu plující nebem. Zářila jasně a zřetelně na půlnočním nebi, mimo ten fantastický svět, v němž se nacházeli, a pomalu se otáčela.

„*La tierra,*“ povzdechla si. „Oba patříme tam. Tak už přestaň dělat hlouposti.“

„Vidíš je?“ trval na svém Miguel. „Ta světla?“

Stařena stáhla obočí a znovu se podívala skrz větve. Tohle nebyla Země, jak si ji pamatovala. Jak se planeta líně otáčela, viděla Sarita vlny oslnivé záře, které se z ní zvedaly a rozplývaly jako pára. Některá místa světly přímo žhnula, jiná tonula ve tmě. Počkat... ne, některé vlny obíhaly po celé zeměkouli. Byla tu světla, která vzlétala vzhůru a mizela jako jiskry nad ohněm, i světelné vlny, které se rozlévaly po Zemi jako snová tekutina.

„Ano! Sny!“ zvolal její syn, jako by jí četl myšlenky. „Sny mužů a žen, kteří proměňují lidstvo. Malé, větší i největší, dlouhověké sny. Sny, které začínají a končí, žijí a umírají.“

„A co se s nimi stane, když umřou?“ zeptala se žasnouc nad těmi přílivy a odlivy světla, které se podobaly rozechvělým vlnovkám na displeji hi-fi věže jejího vnuka. „A odkud se berou?“

„Ze stvoření – zpátky do stvoření!“ odpověděl se smíchem a ukousl si z jablka. „Vidíš tamhle? Ten, co tak jasně září?“ zvolal s obdivem.

„Nádhera! Možná je to George. Jeho odkaz stále žije. Ten sen plný něhy... vidíš ho?“

„George... aha, už vím. Jeden z tvých žáků. Ten mrňous?“

„Ne, tenhle byl členem Beatles, Sarito. A byl mnohem vyšší než já.“

Ano, už si vzpomíná. *Beatles*. Ten zvuk, který ji sem přivedl, byla jejich hudba. Ještě teď jí z toho rachotu hučelo v hlavě.

„Vidíš můj sen, Sarito?“ zvolal Miguel. „Tamhle! V tamhle těch místech! A sleduj, jak se jeho vlákna rozbíhají a jsou stále jasnější! Tamhle! Zlatožlutá... ne, rudozlatá. Počkej!“

Sarita pustila z ruky tašku a popadla svého syna za rameno. Miguel, stále zářící radostí, se k ní otočil.

„Tvoje poselství žije a šíří se, ano,“ řekla. „Je tam. Vidíme ho.“

„Není to krása?“ Po tom zvolání odhodil jablko a ono zmizelo, jakmile opustilo jeho dlaň. Obrátil se a znovu a pozorněji se zadíval na vizi snícího lidstva.

„A my potřebujeme, aby Miguel udržel svůj sen naživu. Přišla jsem pro tebe,“ oznámila Sarita rázným tónem, jaký z jejich úst ještě nikdy neslyšel. „Teď ještě nesmíš umřít.“

„Já už mrtvý jsem,“ opáčil její třináctý potomek s úsměvem.

„Nejsi. Doktoři nad tebou bdí. My se za tebe modlíme. Naši předkové dělají, co mohou, aby...“

Miguel nasadil zoufalou grimasu, v očích mu ale hrály potouchlé jiskřičky. „*Madre*, předky ne, prosím.“

„Srdce už ti spravili, *m'ijo*. Stačí jen, aby ses nadechl a vrátil se k nám. Vrať se, synu. Vrať se!“

„Moje srdce už nikdo nespraví, Sarito. Plíce mi selhávají a moje tělo se beze mě rozpadá.“ Vlídně se na ni usmál. „Jsem taky doktor.“

„A zbabělec! Vrať se a dokonči, co jsi začal!“

„Dal jsem světu všechno, co jsem mohl.“

„Víš to jistě?“

„Počkej! Musím ti říct, jaký jsem měl sen, než jsem se ocitl tady!“

„Migueli.“

„Byl jsem jedním z bojovníků, kteří střežili Tenochtitlán a posvátné jezero. Byl jsem jím – ovšemže ne doopravdy, ačkoli svým způsobem jím stále ještě jsem. Cítil jsem strach a naléhavost okamžiku, tu absolutní odevzdanost, a potom jako by se všechno rozplynulo v prázdnotě a svitu hvězd.“

„Dost, Migueli! Tvůj svět je víc než jen prázdnota a svit hvězd. Máš svůj domov a lidi, kteří tě milují. A nejen to. Máš mě. Jsi můj syn a musíš se ke mně vrátit!“

„Všechno je jen prázdnota a hvězdný svit – tento svět, onen svět, tato matka i tento syn.“

„Ty nejsi prázdnota a hvězdný svit. Ty jsi –“

„Jsem! Sleduj!“ Jen to řekl, rozplynul se v reji blyštivých sfér, které jí zavířily před očima. Zbyly jen hvězdy a prostor mezi nimi.

„Vrať se!“ vykřikla.

„Nemůžu,“ odvětil se smíchem a ona ho znovu spatřila, jak sedí obkročmo na jiné větvi toho stromu – který zmizel a zase se zhmotnil spolu s ním –, pohupuje bosýma nohama a mává na ni. „Ty zůstaň se mnou, *mamá*.“

Strach jeho matky se proměnil v hněv a Miguel sledoval její proměnu. Vetchá stařena, která si pro něj přišla, ovinutá šátkem a roztrěsená zimou, už nebyla stará. Před ním, v plné záři věčného nyní, stála mladá a krásná žena, oděná jen do šátku, který jí splýval z ramen přes skvostná ňadra. Mračila se na něj a vítr jí zdvihal vlasy – jako by jí vstávaly zlostí. Pronikavé světlo, které na ni dopadalo, jí olizovalo vlasy a kůži jako dračí plamen.

„Jsi můj!“ zahřímala. „Opovaž se mě opustit! Opovaž se!“

„Já tě neopouštím, *mamá*,“ odvětil mírně, aniž z ní spustil oči plné zájmu. „Ale Miguelův sen skončil. Je po něm.“

„Neskončil! Není po něm!“ vykřikla. „Můžeš ještě dokázat veliké věci – a dokážeš je!“ Obrátila rozhněvaný pohled zpátky k planetě a ukázala na oslnivá světla. „Tobě nevadí, že tvůj sen pohasíná – tady, přímo před tvýma očima?“

Miguel, který tenhle tón dobře znal, odpověděl s úsměvem: „Se mnou nepohneš, máti. Moje pouť je nekonečná, ale moje tělo už neujde ani krok.“

„Tvoje tělo udělá, co mu řekneš. Vždycky tomu tak bylo! Pojď, vrať se ke mně... k nám!“ Kdesi v dálce zesílily hlasy Miguelových příbuzných – bratrů a synů, jejich manželek a dětí –, kteří seděli v kruhu a sborovým zpěvem jej vyzývali k návratu do světa hmoty. Věděl, že chtějí jen pomoci Saritě. Věděl, že plní přání jeho matky.

„Nemůžu,“ zopakoval.

„Jsi můj!“ zavřískla.

„Nikdy jsem nebyl tvůj.“

Miguel pohlédl své milované matce do očí a viděl její krásu, její utrpení, její význam. Slyšel její prosby, ale rozuměl jen jedné z nich: zoufalému nářku ženy, která měla v lidských příbězích mnoho jmen. Ztělesňovala lidství samotné, živoucí zázrak zakletý svým vlastním kouzlem. To ona zapomněla na ráj. To ona vrhla stín napříč božským světlem. A jak na ni tak hleděl a vzpomínal na nespočet dalších, které říkaly, že ho milují, a přitom útočily samy na sebe, ztišil hlas a natáhl k ní ruku.

„Musíš čelit velkým pokušením – dokonce větším, než je tvoje potřeba syna.“ Dotek jeho ruky na Saritině holém předloktí zchladil plameny v jejích očích a on v ní zase uviděl svoji matku, zestárlou a rozechvělou neexistujícím chladem. Hleděla na něj a její oči získaly mírnější, prosebný výraz.

„Neboj se, Sarito,“ utěšoval ji. „Teď jsem vším.“

„A co bude se mnou?“ zeptala se. Měla hlas jako dítě, třásla se v tenkém županu a upírala na něj doširoka otevřené, vyděšené oči. „Neopouštěj mě,“ zaúpěla. „Nenechávej mě ve světě, jehož nebudeš součástí.“

„Miguel se nemůže vrátit. Je mrtvý.“

„Staří někdy přiváděli mrtvé zpátky k životu!“ V očích se jí zablýsklo, hned je ale ostýchavě sklopila. „Zeptám se jich. Oni budou vědět, *m'ijo*,“ zamumlala.

„Miguela, tvého syna, už zpátky nepřivedou, i kdyby s tím souhlasil. Bude vyhaslým snem, který přežívá v umírajícím těle.“

„Takže... připouštíš, že je to možné!“ vyhrkla jeho matka. Očí jí už zase hořely a on cítil pokušení, které ten plamen rozněcovalo.

„Tohle nežádej, Sarito.“

„Přivedu tě zpátky! Nebo –“

„Nebo co – umřeš? Tak to udělej hned! Vrať se se mnou domů!“

„Tak lehce bych se nikdy nevzdala!“

„*Madre*, ty mě neposloucháš.“

„Tak se vrať a mluv ke mně,“ zvolala. „Vrať se a ukaž mi to, co jsem nechtěla vidět.“

Miguel si povzdechl. Zpracovávala ho pomocí slov, jako to dělala celý život. Zvítězit v hádce s ní nebylo nikdy snadné. Sarita byla jeho učitelkou, jeho trpělivou mistryní, a jemu dělalo potíže hovořit s ní jinak než z pozice učedníka. Ztěžka se opřel o kmen stromu a znovu upřel pozornost k veliké zářivé kouli, která se vznášela nad obzorem, některé sny vítala a s jinými se loučila.

„Tvůj sen pohasíná,“ trvala na svém Sarita, když viděla, kam se dívá. „Taková škoda! Tvoji synové bez tebe nejsou dost silní, tvoji učedníci jsou slabí a sobečtí.“

„To není podstatné, Sarito. Jsou šťastnější, než byli dřív. Svět je šťastnější.“ Se spokojeným výrazem se otočil zpátky k ní.

„Kdo tě porodil?“ obořila se na něj. „Kdo tě vychoval, vycvičil a naučil svádět samotnou matku Zemi?“

„*Tu, mamá,*“ odpověděl tiše. Věděl, co bude následovat. Bude těžké jí nevyhovět, jako bylo těžké nevyhovět kterékoli ženě. A Sarita s tím počítala.

„Poslechni svou matku. Čas se krátí a bez tebe se nevrátím.“

„A já tě prosím, přidej se ke mně, Sarito. Na Zemi tě nečeká nic než fyzické utrpení. Ušetřím tě toho.“

„Nedělej ze mě obět!“

Miguel si ji zamyšleně přeměřil. Sarita nebyla obět. Byla to žena, kterou děsil zub času a která nechtěla čelit smrti sama. Pracovali spolu přes padesát let, jako dvě děti, které si vymýšlejí hry – v jejich případech hry měnící lidské sny. Kdyby odešel, nezbyl by na světě nikdo jí podobný... uvědomuje si ale, jakou cenu zaplatí jeho tělo za vzkříšení? Dovede si představit, jak bude strádat? Cosi se v něm pohnulo a cítil, jak síla jeho lásky začíná proměňovat sen okolo nich.

Pohlédl své matce do očí. „Má-li toto tělo žít, *madre,*“ řekl vybíraje pečlivě slova, „bude potřebovat moji přítomnost; ale bude také potřebovat část své původní formy.“

„To já tě učila o lidské *formě.*“

„Teď už nemám žádnou formu – žádnou filozofii.“

„Oboje se dá obnovit!“

„Kdo byl Miguel, Sarito? Jak ho chceš oživit, když na tu otázku neexistuje odpověď? Můžeš se řídit jedině vzpomínkami. A vzpomínky lžou a ta lež je pokaždé jiná. Vzpomínky ti mohou dát směr, nikdy ti ale neukážou pravdu.“

„Dají mi *tebe!*“

Miguel pohlédl na svou matku, vizi nestálých nálad a povědomých frází. Připadala mu tak opravdová, vřelá a tak dojemně skromná v tom župánku a bačkorách, že byl v pokušení zavést řeč na všední záležitosti. Chtěl ji zase škádlit, rozesmávat ji jako dříve. Chtěl slyšet, jak ho volá k snídani nebo bezostyšně klevetí o lidech, které neznal. Chtěl cítit dotek jejích prstů na čele a na srdci, když mu dávala své obvyklé ranní požehnání. Tohle ale nebylo obvyklé setkání. Našla ho kdesi mezi životem a smrtí. Našla ho, protože jí život ukázal cestu... a teď, místo aby se tomu křehkému snu poddala, se ho snažila ovládnout.

Jakou útěchu jí mohl nabídnout, aby tím vyvážil ztrátu syna? Čím mohl zmírnit její strach, jako to dělával kdysi? Bojovala s ním a vypadalo to, že se nevzdá. I když před ním stála na vratkých nohách, stařena v bavlněném župánku a papučích, vypadala jako válečnice připravená vyrazit do bitvy. Vzдор svému věku byla odhodlaná bít se až do chvíle, kdy už nebude s čím bojovat. Čeho tím chtěla dosáhnout, netušil, ale očividně pro to byla ochotná položit život.

Miguel se na ni usmál. „Vidím, že sis vzala nákupní tašku. Chtěla sis mě v ní odnést?“

„Dobrý nápad!“

„Vidím, že už je plná.“

„Podívej!“ zvolala hlasem ochraptělým z dlouhého mluvení. Když viděl její zápal, nechal ji mluvit. „Mám s sebou všechny propriety našeho řemesla! Můžeme spolu vykonat obřad... jako jsme to dělávali dříve. Připrav se, *m'ijo*. Očisti se a povoluj na pomoc síly života.“

Miguel nedělal nic. S jednou rukou na koleni a očima zářícíma zvědavostí trpělivě sledoval, jak se jeho matka shýbá ke své tašce pokladů. Také býval šamanem, takže věděl, co přijde. Jak jí ale mohl vysvětlit, že na tyhle triky už je pozdě? Pro Miguela, hlavního hrdinu svého příběhu, sen skončil. Ona to ale nechtěla slyšet. Chtěla svého

syna zpátky, i kdyby měl být tou nejvybledlejší kopií skutečnosti, přežívající v nejchatrnější formě.

S hrdostí a obnoveným nadšením začala Sarita vyndávat z tašky předměty. Vymyslí spolu ona a její dlouholetý spoluhráč ještě jednu hru? Že by jí přece jen přálo štěstí? Cítila blízkost svých předků a usmála se. Z těžké tašky vytáhla malý bubínek, postavila ho na zem a přes něj opatrně položila paličku zavinutou do obřadní červené stuhy. Z malého váčku vysypala sbírku aztéckých střepů, vyrovnala je do úhledné řádky na kůži bubínku a k zátiší přidala ještě nádherné orlí pero. Na zem k bubínku pak položila tři kalabasy a misku s dřevěným uhlím a kadidlem. Spokojená, že je vše připraveno k rituálu, vytahovala z tašky své drahocenné talismany a jeden po druhém je stavěla na větev stromu.

„Takže! Začneme samozřejmě synem Panny Marie!“ Opatrně postavila na tlustou větev figurku Ježíše. Půvabně vymodelovaná soška z pálené hlíny znázorňovala Pána nesoucího na rukou beránka. Vedle něj postavila Pannu Marii s rozpřaženýma rukama v póze Nanebevzetí.

„Vidíš? Matka a syn jsou zase spolu,“ vzdychla a doplnila ta slova tichou modlitbou.

Miguel ji mlčky sledoval a všiml si, jak po modlitbě zaváhala, jako by nevěděla čím pokračovat. Sešpulila rty a znovu se sklonila k tašce. Po několika vteřinách hlasitého přehrabování se narovnala – na rukou jí seděla mosazná socha Buddhy. Pohlédla na syna, jako by očekávala námitky.

„Proč ne?“ prohodila. „Přece není tak pyšný, aby nepřišel na pomoc kolegovi učiteli.“

„Není pyšný, i když má na co,“ odvětil Miguel klidně. „Jeho poselství dodnes hýbe snem lidstva.“

„Přesně tak!“ Stařena vyšoupla sochu na strom a zaklínala ji do rozsochy dvou větví. Zavřela oči a šeptem pronesla další modlitbu, patrně k samotnému nejvyššímu bódhisattvovi. S dalším spokojeným povzdechem se opět sehnula k tašce. Tentokrát v ní nahmatala drobnější sošku, zabalenou do hedvábného plátna. Byla to čínská bohyně, umně vytesaná do světle zeleného jaspisu. Po chvilce přemýšlení ji postavila vedle Panny Marie.

„Matka slyší nárek svých dětí. Přispěchá na pomoc.“ Sarita se podívala na obě ženy stojící vznešeně pod planoucím diskem světa živých a usmála se. „Ano, matka pomůže.“

Poté přišla na řadu další bronzová soška – detailně vyvedená podobizna bohyně války Kálí. Kolik domácností musela Sarita vyrabovat, pomyslel si Miguel, než těmi modlami a fetiši naplnila celou tašku. Pochyboval, že by všechny ty bohyně dovedla pojmenovat, natož aby věděla, jaký mají význam.

„Co myslíš?“ zeptala se. „Vypadá jako válečnice. Nerada bych, aby si myslela, že tu chceme umřít.“

„Možná zjistíš, že jsou horší protivníci, než je smrt.“

Sarita se na něj podívala, jako by čekala náповědu. Zahleděl se jí do očí a více ji tím zmátl, než uklidnil. Rychle sklopila oči, sebrala nylonovou tašku a potřásla jí. Na dně ještě něco bylo. Sáhla po té věci, vyndala ji na světlo a s povzdechem pokrčila rameny. Byla to umělohmotná dětská figurka Pepka námořníka s fajfkou v puse a vyboulenými bicepsy. Našla ji v šuplíku jeho komody.

„To je jiná!“ zvolal její syn se smíchem. „Jsem, co jsem!“

Sarita se spokojeně usmála. Netušila, jaký může mít ta hloupá hračka význam, správně však předpokládala, že jejímu synovi udělá radost. Stáhla svráštělé ruce a nervózně si utáhla bavlněný župan. Co ještě? Zašmátrala v kapse a vyndala z ní stříbrný řetízek s Davidovou

hvězdou. Pověsila ho na listnatou větvíčku a hvězdu roztočila. Pak sňala z krku řetízku se zlatým krucifixem a ovinula ho kolem téže větvíčky. Oba přívěsky se otáčely a blýskaly v nadpozemském světle a vysílaly ohnivé jiskry až k nejvyšším větvím stromu. „Starí bohové, mladí bohové. Jako by mezi nimi byl rozdíl,“ zamumlala.

„A proč se s nimi vůbec zdržovat?“ zeptal se její syn. „Proč vzývat světce a předky? Proč je zatahovat do rozhovoru mezi matkou a synem?“

„Protože potřebujeme pomoc.“

„Ty potřebuješ víru – ale ne v ně.“

„A... v co tedy?“

„Divím se, že se musíš ptát.“

„Tobě věřím vždycky, holoubku.“

„O mě nejde. Musíš věřit *sobě*. Víra v sebe tě dovedla sem, ukázala ti cestu ke mně. Víra je život, jímž dýchá hmota a který hýbe námi oběma.“

„Tebou nepohne nic.“

„Že ne? Copak se mnou život nepohnul dost?“ Rezignovaně na ni pohlédl a zavrtěl hlavou. Co víc jí mohl říct?

„*M'ijo*,“ pronesla jeho matka tiše, zřetelně. „Musím tě přivést zpátky, i kdybych při tom měla umřít.“

Ano, to už pochopil. Teď ale byla živá. Stále jí proudil život a osvěžoval staré tělo nepřehlédnutelnou vůlí. Pokud ho však chtěla přivést zpět, musela tu vůli ještě posílit. Byl už totiž mimo dosah jejích emocí. Potřebovala absolutní víru, jakou plodí jen vědomí, které jí momentálně scházelo. Ano, dokonce i matku Saritu, vědmu a léčitelku, ještě čekaly velké objevy... a cesta, kterou příliš dlouho oddalovala.

„Dnes ještě neumřeš, Sarito,“ odvětil konečně. „Ani já.“

Musel využít téhle šance a věnovat se jí. Jeho matka nikdy neváhala za něj bojovat. Vždycky bránila jeho právo být tím, kým byl, a dosáhnout toho, co chtěl. Tentokrát bránila jeho právo žít. Když viděl, jak se její tvář rozjasňuje, ta tvář, která jej během let zahrnovala výrazy lásky a hrdosti, jeho představitost se rozběhla na plné obrátky. Pověří Saritu úkolem, když má takovou potřebu něco vykonat. Dá té válečnici možnost svést poslední bitvu. Dokud může, vyšle ji na cestu – cestu, která bude mnohem důležitější než její vytčený cíl.

„Říkáš, že uděláš cokoli?“

„Ano!“

„I kdyby to znamenalo, že budeš muset poslouchat něčí pokyny?“

Kdo si teď dobírá koho? pomyslel si trpce. I umírající se musí smát. A on nepochybně umíral... ten proces už začal. Chápal, že za ním Sarita přichází jako burcující síla života; a jen život mohl zastavit proces umírání ve snu tvořeném ze vzpomínek a vyhasínajících tužeb.

„Ne moje pokyny, *madre*,“ dodal s láskyplným úsměvem. „V mém světě nezáleží na výsledku. Ale ve světě někoho jiného může být výsledek vším.“ Zadíval se jí přes rameno, k čemusi v dálce.

„Co tím chceš –“ začala. „Čí pokyny?“

Otočila se a podívala se stejným směrem jako on. „Co to je?“ zeptala se. „Další strom?“

Daleko od místa, kde se nacházeli, na jiném pahorku obklopeném pouští se tyčil košatý strom. Až do této chvíle si ho nevšimla. Ve všem se podobal tomuhle, na jehož vznešených větvích seděl její syn. Byla to...

„Kopie,“ oznámil.

„A kdo na ní sedí? Kopie mého syna?“

„Jiný druh imitace. Ten, kdo přebývá na tom stromě, je mistrem iluzí. Promluv si s ním, matko.“

Sarita hleděla přes poušť ke stromu v dálce. Byl stejně barevný jako tenhle, ale zahalený stínem. Nehýbal se. Jeho listy se nechvěly a nic se na něm netřpytilo. Mezi jeho stíny netančily mihotavé paprsky světla. V jeho větvích jako by nebyl žádný život. Zírala na něj jako uhranutá. Musela napřít všechnu svou vůli, aby od něj odtrhla oči a upřela je zpátky na svého syna, který seděl tady, na svém stromě života, jako tmavý obrys na pozadí jasných barev Země.

„Nechci další iluze. Chci Miguela.“

„Tvoje cesta začíná tam, Sarito,“ trval na svém Miguel. „Chceš-li doopravdy vědět jak přivést svého syna zpátky k životu, tam najdeš svou první indicii. A jako obvykle: nevěř ničemu z toho, co uslyšíš, ale poslouvej.“

Z větve nad sebou utrhł další jablko a vyleštil je o rukáv anděla. Ukousl z něj velký kus a začal žvýkat, až mu sladká šťáva stékala po bradě. Přitom zvedl oči k černé obloze a usmál se v hlubokém okouzlení vizí planety rozzářené sny. Nepochyboval, že matka svůj um prokáže. Její vědomí bude sílit s každou výzvou. Využije svou hlubokou moudrost a poradí se s předky, jako to dělala vždycky. Bude muset jednat s bytostí, která vládne světu odrazů – světu, který on dávno opustil –, a alespoň na chvíli se přestane trápit strachem o syna. Vesele na ni zamrkal a v duchu si slíbil, že půjde za životem, ať jej povede kamkoli.

Sarita se usmívala s ním a vracela se jí sebedůvěra, když cítila, jak síla jejího záměru posouvá vpřed čas a prostor. Musela zůstat v jeho snu stůj co stůj. Jen tady ho mohla přesvědčit. Tady mohl Miguel cítit sílu její vůle. Přednesla všechny argumenty a on prozatím ustoupil. Ukázal jí cestu k řešení, jakkoli pochybná se zdála; a to byl pokrok. Ovšemže ho poslechne. Zkusí se mu podrobit... aby si nakonec podrobila jeho.

Sarita se zadívala k obzoru. S tím, co ji čekalo, by si neporadil nikdo jiný než ona – ať by její rodina hrála hudbu a modlila se třeba celý měsíc. Bez dalších slov se obrátila k Miguelovi zády, sebrala svou prázdnou tašku a znovu vykročila, tentokrát k tomu, co se skrývalo ve stínu onoho velkého stromu v dálce – ať už to bylo cokoli.

Bylo bezvětrí. V této nehybné krajině, pod příkrovem nebe hrozícího bouří se neozýval jediný zvuk. Zarazilo ji, že už neslyší ten divoký roll-and-rock, který hrál jejímu synovi nepřetržitě v hlavě. Roll-and-rock? Rock-and-roll? Hlavně že je od něj pokoj. Byla sama, i když věděla, že ne na dlouho. Mávla nylonovou taškou, jako by tím gestem chtěla zahnat pochybnosti. Tahle eskapáda co nevidět skončí. Její syn bude brzy zpátky – živý, v jejím objetí.

KAPITOLA DRUHÁ

Matka už se vydala na cestu a já mohu zase odpočívat, koupat se ve věčném světle a poslouchat hudbu. Dokonce i teď, přes závoj snu, slyším písně svého mládí. Slyším jejich rytmus – přitahuje veškerou mou pozornost. Slyším text, který vypráví současně o bolesti i o léku na ni. Slyším pravdu, plovoucí na vlnách melodie i skrytou v proudu slov, neokázalou, ale vždy přítomnou. Patřím té hudbě a životu, který v ní tepe.

Mám za sebou dlouhou pouť existencí, pouť, na jejímž počátku jsem ještě nevnímal hudbu – neměl jsem ani sluch, který by mě spojoval s fyzickým světem – a nevěděl jsem nic o starostech mužů a žen. Nevěděl jsem nic o hmotě. Moje vzpomínky možná začínají příchodem na svět, prvními pokusy o nadechnutí a zoufalým křikem mé matky. To byl počátek oné vzrušující jízdy z dětství do dospělosti, od učednických let k mistrovským. Moje cesta vedla od ryzího potenciálu přes radost z prostého bytí až k tomuhle utmáčenému konci. Od noci plných lásky k téhle tiché noci, kdy ve mně i kolem mě šeptá smrt. Byl to dobrý život, život plný lásky, dávané i přijímané bez podmínek a důvodů.

Láska nepotřebuje důvody – je zkrátka a jednoduše naší součástí. Jen málo mužů a žen si dovolí tuhle sílu vnímat. Znaří lásku jen jako padlé slovo, slovo, které mělo být symbolem života, ale jehož význam byl tolikrát pokřiven, že ztratilo smysl. Stačí pokřivit jediné slovo a v symbolech zavládne chaos. Stanou se z nich ideologie a z ideologií malí diktátoři lační lidského utrpení. A to všechno kvůli úpadku jednoho slova: láska.

V mém životě bylo samozřejmě mnoho lásek. Vždycky se našly ženy, které prahly po dotecích, které toužily milovat a být milovány. Vždycky se našly

ženy, které chtěly vidět v mých očích svou pravou tvář. Dokud jsem byl naživu, všechny jsem je miloval. Měly různé tváře, různá jména, pro mě však byly stále tou jedinou – padlou, lapenou v síti nepravd a hledající cestu zpátky k pravdě. I v tuto chvíli ta žena hledá cestu zpátky do ráje, a přitom nepřestává věřit lžím, které ji udržují v pekle.

Ta žena je samozřejmě námi všemi. Ta žena je věděním; a nyní už mohu beze studu říci, že svého času byla i Miguelem. S věděním jsem byl zadobře od samého počátku. Od chvíle, kdy jsem se poprvé nadechl, jsem chtěl vědět, jak fungují zvuky, symboly, řady křikyháků na papíře. Jako každé zdravé nemluvně jsem všechno viděl a všechno slyšel. Vnímál jsem i to, co se dospělí kolem mě vnímat odnaučili. Dnem i nocí mě zaplavovaly vjemy, bylo však zřejmé, že tu chybí někdo, kdo by mohl podat svědectví o jejich zázracích. Jak jsem vyzoroval ve světě dospělých, který mě obklopoval, vjemy si žádaly vypravěče.

Jakmile jsem pocítil vzrušení z prvního mnou proneseného slova a viděl, jakou radost udělalo mým rodičům a přátelům, propadl jsem jazyku. V tu ránu jsem se stal vyznavačem slov! A hned jsem jimi začal vykreslovat kariaturu malého kluka. Dalším divem bylo, jak se ze slov stalo myšlení, ten nepřetržitý komentář. Netrvalo dlouho a vyrostl ze mě právě takový vypravěč jako z každého, kdo obýval můj dětský svět. S nadšením jsem sbíral domněnky a názory a odměnou za to úsilí mi byla nezpochybnitelná identita. Vyznal jsem se sám v sobě. A všichni, kdo mě znali, se ve mně také vyznali... nebo jsem si to alespoň myslel.

Miloval jsem slova a světy, které pro mě vytvářela. Miloval jsem schopnost přesvědčovat druhé a měnit jejich názory, kterou mi slova dávala. Miloval jsem slova za to, jak mi pomáhala svádět holky a získávat na svou stranu kluky lačníci po poznání, jako jsem byl já sám. Miloval jsem je za to, že mi dávala výhodu ve škole, jak vůči spolužákům, tak vůči učitelům a později profesorům. Vždycky jsem byl dobrý student. Rychle jsem si zapamatoval

a vybavoval fakta. Ve všem jsem vynikal, dokud jsem nenastoupil na medicínu. Tam jako bych zčistajasna ztratil náškok. Ať jsem se učil a memoroval sebevíc, procházel jsem zkouškami s odřenýma ušima. Měl jsem mizerný prospěch, byl jsem podrážděný a moje sebevědomí klesalo. Tolik jsem si přál jít ve stopách svých bratrů, ale po prvním semestru na fakultě nevypadaly moje vyhlídky na doktorskou kariéru vůbec dobře. Bylo to se mnou tak zlé, že mě soukromě oslovil můj profesor fyziky, aby se mě zeptal, proč mé známky neodpovídají inteligenci a zájmu, jaké jeví při hodinách. Nenapadla mě žádná rozumná odpověď. Vylíčil jsem mu, jak se snažím a kolik sil vynakládám na memorování látky. V tu chvíli mě zarazil. „Nememorujte,“ řekl. „Zapojte představivost.“

Bylo to možná poprvé, co jsem někoho slyšel použít slova tímto způsobem – jako výzvu, ne jako argument. Ten profesor mě vyzýval k tomu, abych vystoupil ze systému a snil svůj život. Dával mi svolení „prožívat skutečnost“, ne pouze „zaznamenávat fakta“. Můj prospěch se od té doby dramaticky zlepšil – ale co bylo důležitější, svět, jak jsem ho znal, se změnil. Tohle byl první z řady kroků, jimiž jsem se začal vzdalovat vědění, tomu svůdnému hlasu v mé hlavě. Byl to samozřejmě malý křůček; v tom věku jsem byl stále ještě pevně spoutaný zákonitostmi vědění a byl jsem jeho největším zastáncem. Věřil jsem, že mohu vyléčit každou nemoc a vyřešit každý problém. Vědění definovalo moji osobnost. Byl jsem věděním, se vši jeho živou výřečností a neúnavnou průbojností. Bez toho já, zrozeného ze slov a myšlenek, bych nemohl existovat – nebo jsem si to myslel.

Když vidím, jak se moje matka vzdaluje k obzoru, jak jde za svým cílem, jsem klidný. Když pozoruji ten vzdálený strom ze svého útočiště v koruně stromu života, cítím jen lásku. Ten strom, zrcadlový odraz toho mého, je symbolem vědění – ničím jiným – a symboly už nade mnou nemají žádnou moc. V mém životě však byly doby, kdy bych dal cokoli za to, abych se vyrval ze spárů vědění – řekl bych „moci“, ale vědění je jen zdá-